

De studentenpater

De plotselinge dood van pater J. van Heugten s.j. zal duizenden heren van middelbare leeftijd, die het bericht lazen, de krant een ogenblik opzij hebben doen leggen. De gezinsleden zagen hun kostwinner opeens stil worden en uit het raam kijken. Tot hun verbazing bemerkten zij, dat zijn blik vochtig was en hij zei ook een tijd lang niets meer. Wat zij niet wisten was, dat hij zich weer in de kamer van de studentenpater terugzag, dertig jaar geleden en dat uit de mist van het verleden het trouwhartig gezicht van de gestorvene weer opdoemde, pratend, denkend, maar vooral luisterend. Want pater van Heugten was een groot luisteraar.

Men kwam op een eigenaardige manier bij hem binnen. Nadat men aan de pastorie van de Krijtberg gebeld had, ging de deur vanzelf open en trad men in een kale ruimte, waar het naar wierook, sigaren en de spruitjes van de vorige avond rook. Hier bevond zich een luikje en daarin verscheen het hoofd van een broeder. Deze broeder rook altijd naar bloemkool, onverschillig wat er die dag gegeten was. Hij taxeerde u met een korte blik en zei dan: "Pater van Heugten zeker?". Had men dit bevestigd, dan deed hij het luikje met een klap dicht, om het vrijwel onmiddellijk hierna weer te openen met de korte mededeling: "Gaat u maar naar boven". In die ene seconde moest hij dus pater van Heugten getelefoneerd hebben, maar technisch was dit bijna onmogelijk. Er waren dan ook studenten, die beweerden, dat deze broeder een zo hoge graad van heiligheid bereikt had, dat hem de mystieke gave van het "tweede gezicht" was te beurt gevallen. Anderen echter, die de bloemkool niet uit het oog verloren, hingen de meer voor de hand liggende mening aan, dat de broeder helemaal niet telefoneerde, omdat de pater toch altijd ja zei en hij zich deze moeite dus besparen kon. Deze verklaring lijkt mij juister en zij stemt ook meer overeen met de opvatting van pater van Heugten, dat een studenten-moderator op elk moment van de dag gestoord moest kunnen worden, zonder dat hij zich tevoren vergewiste of deze interruptie wel gerechtvaardigd was.

De kamer van van Heugten was zeer armoedig. Er hing volstrekt niets aan de wand en op de planken vloer stond alleen zijn bureau met aan iedere kant een stoel. Die van de bezoeker was iets beter dan de zijne, zonder tot comfort te komen, en er stond ook een kistje sigaren bij. De ontvangst was bijzonder hartelijk, zozeer zelfs, dat men er wat verlegen mee werd. Pater van Heugten had de eigenschap, die ik bij meerdere methodisch werkende mensen wel heb opgemerkt: hij maakte de indruk over zeeën van tijd te beschikken. Bovendien wist hij de illusie te wekken, dat hij speciaal op *deze* bezoeker gewacht had. Hij stond namelijk op en zei dan dit zinnetje: "Kijk, d't is nu leuk". De strekking hiervan was, dat natuurlijk elke andere visite ook aardig geweest was, maar dat dit toch behelpen geweest zou zijn vergeleken bij dit ene bezoek, waarop hij volstrekt niet had durven hopen en dat hem niettemin als een geschenk des hemels in de schoot viel. Daar ik mij nu niet verbeeld, dat hij alleen mij zo bejegende, doch integendeel van mening ben, dat hij alle andere studenten op dezelfde wijze tegemoet trad, doet zich de vraag voor, of wij hier niet met een techniek van welkom-heten te maken hebben, die in de pastorale zielzorg tot de gewone opleiding behoort en op de noviciaten der jezuïeten alleen wat grondiger beoefend wordt. Deze zienswijze doet echter de oprechte hartelijkheid van pater van Heugten onrecht aan. Hij was werkelijk blij u te zien, omdat hij een diep respect had voor het verschijnsel mens en zich van elk nieuw exemplaar telkens weer de hoogst denkbare voorstelling vormde.

Het was deze eigenaardige gesteldheid, waarmee hij meer studenten geholpen heeft dan hem als enkel adviseur was mogelijk geweest. In de niet uitgesproken, maar niettemin duidelijk voelbare betekenis, waartoe men zich plotseling verheven zag, schrompelden de moeilijkheden, waarmee men tot hem kwam, tot zulk een pietluttige omvang ineen, dat men er maar liever niet mee voor de dag kwam. Was het probleem reëel, dan bleef het staan en sprak men het ook uit. Maar had het knelpunt persoonlijke kanten, die in prestige of gekwetste trots wortelden, dan verzweg men het niet alleen, het *was* er ook niet meer. De loutere aanwezigheid van deze volstrekt onbaatzuchtige man werkte zo zuiverend, dat men buiten komend zich bevrijd voelde, ook al was het vraagstuk onberoerd gebleven. Ik geloof, dat ik hiermee de betekenis van pater van Heugten in een zeer wezenlijk element heb aangeraakt. Hij hield al luisterend de spreker zulk een grote ontvanger voor, dat men vanzelf op wijdere golflengten uitzond dan de frequentie, waarmee men bij hem was binnengekomen. Hij verwachtte iets ruims en in die verwachting werd men dat ook.

Zulke mensen zijn zeldzaam. Wat zij wekken is een gevoel van eigenwaarde en het is hier, dat het apostolaat van deze man gelegen heeft. Hij zei weinig, maar hij sprak des te meer. Men keek in een spiegel en zag zichzelf weerkaatst in een omvang, die zowel groot als bereikbaar was.

Uit "Bemінде gelovigen", Godfried Bomans